

Redactioneel

Beste lezer,

Dit is het laatste nummer van *Moer*. Tijdens de ledenvergadering op 24 september 2004 werd besloten om VON op te heffen en hiermee viel ook het doek voor *Moer*. De brief van het VON-bestuur betreffende de opheffing van VON vindt u achterin. Vele studenten Nederlands aan een lerarenopleiding zijn de afgelopen decennia "opgevoed" door *Moer*, voor menig beginnende leraar waren de onderwijsvernieuwend ideeën en voorbeeld-lessen een leidraad. De ervaren docenten gingen in *Moer* met elkaar in discussie of brachten nieuwe theorieën naar voren. Nu, na 36 jaar komt er een einde aan *Moer*. We weten het, alles verandert, niets kan eeuwig blijven bestaan. Maar toch doet het pijn om afscheid te nemen van *Moer*. Komt er ook een einde aan de discussie, de vernieuwing, de onderwijsidealen, de bezieling, de bevlogenheid? De tijd zal het leren.

Hans Wegman kreeg de Oermoer in handen, een grauw document, waarop aan de linkerkant in groene krabbels MOER stond, aan de rechterkant een aantal termen die met het vak Nederlands te maken hebben en heel vaag, bijna niet meer te zien, de contouren van een moer. Verder nog: 'Magazijn voor VON-teksten' en 'augustus 1969'. Een bundel beduimelde papieren. Wegman bladerde erin en rook weer de geur van stencilmachines, van moedervellen van bezieling en vernieuwing. Hier werd de basis gelegd voor de begrippen latitudinaliteit en longitudinaliteit, die 35 jaar pijlers onder de VON zijn geweest. Tot zijn verrassing komt Wegman erachter dat VON en *Moer* het langer hebben volgehouden dan toen verwacht werd.

Piet-Hein van de Ven vraagt zich vervolgens af in 'VONToid Verleden Tijd' waarom de VON is opgeheven. Het schoolvak Nederlands lijkt ook opheffing nabij. Het vak verkeert immers eveneens in een crisis? Het is een 'inhoudsloos vaardigheidsvak' geworden. Het vak wordt afgeschaft op moderne vooruitstrevende scholen als Slash/21. Het vak verdwijnt, de Vereniging voor het Onderwijs in het Nederlands dus ook. Of omgekeerd. Het lijkt logisch. Van de Ven gaat terug naar 1969, het begin van zijn carrière in het onderwijs, hetzelfde jaar waarin hij de Oermoer te lezen kreeg. Aan de hand van de

begrippen 'betoog', 'beschouwing' en 'uiteenzetting' laat hij de ontwikkelingen in het taalonderwijs de revue passeren. Wat is er geworden van alle onderwijsvernieuwend idealen? Is er nog cultuur? Is taal alleen communicatie? Wat is er over van het literatuuronderwijs? Maar vooral: waar blijven de vragen? Waar blijft de discussie over taal, communicatie en cultuur. De belangrijke ideeën van de VON mogen volgens Van de Ven nooit voltooid verleden tijd zijn.

Er blijft hoop. Vorig jaar november trokken weer vele leraren (in opleiding) naar de HSN-conferentie, ditmaal in Antwerpen, op zoek naar nieuwe ideeën en inspiratie. Hans Wegman en enkele van zijn studenten waren er ook. Wegman nam een kijkje bij onderwerpen rond het competentieleren. Hij maakte kennis met de 'quick scan' en hoorde over opdrachten als 'het schooluitje'. Dit deed hem denken aan een aardig voorbeeld van competentiegericht werken in het vmbo op het Montessoricollege in Groesbeek, waar de benadering gericht is op de leerling. De leerlingen zijn spelers in een wedstrijd (project) en de docent is de coach aan de zijlijn.

Maike Arts, een lio (leraar in opleiding), bezocht op de HSN verschillende workshops: de ene was saai, de andere ronduit slecht maar van enkele workshops kwam ze een stuk vrolijker vandaan. Met name de passie waarmee José Vandekerckhove sprak over het belang van taalbeschouwing gaf haar veel voldoening. De HSN had Arts en haar mede-lío's niet de gewenste nieuwe ideeën en tips gegeven maar wel het gevoel op de juiste weg te zitten.

In het kader van de Europese Unie lijkt de juiste weg steeds uniformer te worden. In de volwasseneneducatie en het mbo wordt voor het onderwijs in de moderne vreemde talen en Nederlands als tweede taal steeds meer gebruik gemaakt van Taalportfolio's die gebaseerd zijn op het Common European Framework van de Raad van Europa. Dit sluit mooi aan op het competentiegericht werken. Is dit raamwerk ook bruikbaar voor het onderwijs in het Nederlands als moedertaal? Theun Meestringa en Monic Breed geven in dit artikel een eerste antwoord op deze vraag die voor de toekomst van het onderwijs Nederlands van betekenis kan blijken te zijn.

De OERMOER

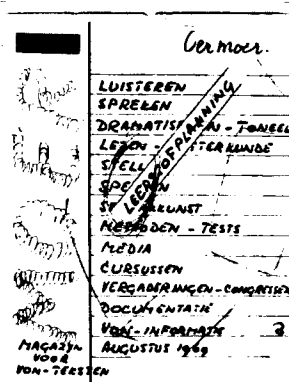
Alles verandert, ook hoe we elkaar aanspreken. In vervolg op haar vorige artikel in *Moer* 2004-3 over veranderingen in het Nederlands geeft Hanny Vermaas in het artikel 'Oud en nieuw gebruik van aanspreekvormen' een overzicht van de aanspreekvormen in het Nederlands van 1200 tot begin 20ste eeuw. Aan de hand van de resultaten van een landelijke enquête, laat zij zien hoe solidariteit de laatste jaren meer nadruk heeft gekregen dan status. Dit verklaart de verschuiving van u naar jij/je. Echter de situatie, formeel of informeel, blijft mede bepalend.

Hans Wegman sluit deze *Moer* af met een artikel over vakcompetenties en voortgangstoetsing. Hierin werkt hij een idee uit dat hij opdeed tijdens de HSN in Antwerpen. Voortgangstoetsen zijn toetsen waarin de kennis en vaardigheden van de student gemeten worden, zonder dat de student vooraf materiaal hoeft te bestuderen. Wegman geeft enkele praktische voorbeelden die bruikbaar zijn op een lerarenopleiding. Hij concludeert dat het niet moeilijk is om in korte tijd een flink aantal varianten te maken. Ook op het gebied van lees- en schrijfvaardigheid lijkt het niet al te ingewikkeld om dit soort toetsen te ontwikkelen. Als rasechte docent die onversaagd doorgaat, schrijft Wegmans als laatste: "Mocht er nog een *Moer* verschijnen, dan zal ik daarin verslag doen van mijn pogingen in die richting."

Graag willen we alle auteurs die ooit een artikel of recensie hebben geschreven voor *Moer* hartelijk danken voor hun medewerking. Ook aan alle redactieleden die in hun vrije tijd zich hebben ingezet, willen wij onze dank zeggen.

U, de lezer, willen wij danken voor uw trouwe lidmaatschap of abonnement in al die jaren. Wij wensen u veel leesplezier met deze laatste uitgave van *Moer*.

Het gaat u goed!
Redactie *Moer*

Piet-Hein van de Ven kwam van de week mijn kantoor in en vroeg: 'Heb je deze ooit onder ogen gehad?'. Op tafel legde hij een grijs document, waarop aan de linkerkant in groene krabbels MOER stond, aan de rechterkant een aantal termen die met ons vak te maken hebben en heel vaag, bijna niet meer te zien, de contouren van een moer. 'De oermoer', zei Piet-Hein, en inderdaad, dat stond er op. Verder nog: 'Magazijn voor VON-teksten' en 'augustus 1969'. De transparanten waartussen hij het beduimelde papier had gestoken, maken duidelijk dat het voor Piet-Hein een waardevol document betreft. 'Doe er iets mee', zei hij, 'voor het laatste nummer, maar ik wil het graag terug. Je mag bladeren.'

Daar begon ik dus maar mee. De jaren zestig, dacht ik. Dit document ademt de jaren zestig, stencilmachines, moedervellen, veel tekst, weinig afbeeldingen, veel onderstreepte zinnen. In het Ten geleide schrijft de redactie: 'Moer -Magazijn voor von-teksten bewijst ons leven. De concept-statuten zijn klaar en wachten op goedkeuring; werkgroepen en projecten beginnen te draaien; bijdragen zijn toegezegd en soms zelfs reeds ontvangen; de eerste didactische beschouwingen zijn uit de pen gewrongen. Bij zo'n werkplaats hoort een magazijn- het onze gaat luisteren naar de naam *Moer*. De naamgeving is het resultaat van ingespannen bestuursberaad, waarbij J. de Vries uiteindelijk het woord verloor. De naam toelichten? Er moet wat gras overblijven... laten wij de schappen vullen!'

Een pagina verder is de eerste VON-secretaris aan het woord, A.P.P. van Kampen, in een bijdrage getiteld: "5 maanden von":

'Iedere bezoeker van de oprichtingsvergadering van 29 maart zal zich nog wel iets herinneren van de kraamkamersfeer die er in Maison Schmitz hing. Vroede mannen spraken van 'aan